

PSIKOLOJİK SAĞLAMLIK İLE MESLEĞE İLİŞKİN KİŞİSEL EĞİLİMLER ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖZNEL İYİ OLUŞUN ARACI ROLÜ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Fidan KORKUT OWEN¹, Meliha TUZGÖL DOST², Emir Tufan ÇAYKUŞ³

1 Prof. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, PDR, fdnkrkt@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0144-1521.

2 Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, PDR, mtuzgoldost@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7852-6633.

3 Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi-KKTC, PDR, ecaykus@metu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5824-185X.

Geliş Tarihi: 31.12.2021 Kabul Tarihi: 31.08.2022 DOI: 10.37669/milliegitim.1051527

Öz: Son yıllarda, alanyazın ve mesleki kuruluşlar tarafından psikolojik danışma eğitimi veren bölümlerin, öğrencilerinin akademik olmayan özellikleriyle ilgili olan mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerinin (MİKE) değerlendirilmesi, izlenmesi ve geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle MİKE'lerin hangi psikolojik yapılar tarafından yordandığının ortaya çıkarılması, etkili psikolojik danışman yetiştirmede önemli görünmektedir. Bu çalışmada lisansüstü düzeyde eğitim alan psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarının MİKE'lerini yordayıp yordamadığı ve bu yordama ilişkisinde öznel iyi oluşlarının aracı rol oynayıp oynamadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmanın - diğer sorusu lisansüstü PDR öğrencilerinin cinsiyet, eğitimlerinin yüksek lisans ya da doktora düzeyinde olması, çalıştıkları kurum ve unvan değişkenlerine göre MİKE'lerinin değişip değişmediğidir. Bu amaçla veriler 253 lisansüstü öğrencisinden, altı alt boyutu olan Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimleri Değerlendirme Ölçeği (MİKEDÖ), Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Ego Sağlamlığı Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçları lisansüstü PDR öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarının MİKE'lerini yordadığını ve öznel iyi oluşlarının da bu yordamada aracı rol oynadığını göstermektedir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre MİKE'lerin değişmediği, eğitim düzeylerine göre MİKEDÖ'nün bir alt boyutunda fark olduğu, çalıştıkları kurum ve unvana göre ise MİKEDÖ'nün toplam puanı ile dört alt boyutunda, okullarda ve Rehberlik Araştırma Merkezlerinde psikolojik danışman olarak çalışanlar lehine fark olduğu saptanmıştır. Bulgular alanyazına göre tartışılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: mesleğe ilişkin kişisel eğilimler, psikolojik sağlamlık, öznel iyi oluş, lisansüstü psikolojik danışma öğrencileri

SUBJECTIVE WELLBEING AS MEDIATING FACTOR BETWEEN PROFESSIONAL DISPOSITIONS AND RESILIENCE

Abstract:

Recently in counseling education there have been some discussions of the need to assess, follow up and develop counselors-in-training's (CITs) professional dispositions (PDs). These PDs have been described as non-academic characteristics in addition to academic achievement which may be essential for becoming effective counselors. Investigating the psychological factors that may predispose individuals for success both in training and in practice would seem to be of value to our profession. The goal of this study was to investigate whether subjective wellbeing has a mediating effect on the relationship between resiliency and PDs for counseling graduate students. Additionally the study sought to investigate other variables influencing PDs such as gender, level of graduate study and work place / job title. Data were collected from 253 graduate students using the Professional Disposition Scale for Counselor Candidates, the Ego Strength Scale and the Subjective Wellbeing Scales. The results of hierarchical regression analyses revealed that ego strength and subjective wellbeing positively predicted PDs. Analysis showed that subjective wellbeing played a mediation role in this relation. While gender did not emerge as a significant influencing factor in PDs, both education level of CITs and their work place/job title seemed to be significant influencing factors. Findings were discussed and some suggestions were provided.

Keywords: professional dispositions, resilience, subjective wellbeing, counselors-in-training graduate level

Giriş

Etkili ve yoğun kişilerarası ilişki gerektiren mesleklerden birisi psikolojik danışmanlıktır. Psikolojik danışmanların etkili olabilmeleri için aldıkları eğitim aracılığı ile öğrendikleri bilgi ve becerilerle birlikte akademik olmayan bazı özelliklere de sahip olmaları gerekmektedir. Bu akademik olmayan özellikleri, bu çalışmada yeğlendiği gibi mesleğe ilişkin kişisel eğilimler (professional dispositions) olarak ele alanların yanı sıra (Örn., Garner, Freeman ve Lee, 2016; Miller vd., 2020; Spurgeon, Gibbons ve Cochran, 2012), psikolojik danışma alanına girişi kontrol etme (gatekeeping) (Örn., Brown-Rice ve Furr, 2016; Smith, 2014); eğitim sonunda psikolojik danışman adaylarının kişisel gelişimlerinin izlenmesi (McKee, 2010) gibi kavramlarla ele alanlar da bulunmaktadır.

Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Kurumlarının Akreditasyonu Kurulu (Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs - CACREP), psikolojik danışma eğitimi veren kurumların akreditasyonları sürecinde, kurumlardan öğrencilerinin mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerini (MİKE) değerlendirme, izleme ve geliştirme konusunda neler yaptıklarını da belgelemelerini beklemektedir (CACREP, 2021; Sabella vd., 2020). Bu nedenle psikolojik danışman eğitimcileri öğrencilerinin MİKE'leri konusunda ana sorumluluğa sahiptirler (Freeman vd., 2019; Miller vd., 2020; Schuermann, Avent- Harris ve Lloyd-Hazlet, 2018). Psikolojik danışman eğitimi veren kurumların akreditasyonları için bir gereklilik ise de, alanyazında MİKE'lerin yapı olarak tanımı ve ayrıntıları konusunda henüz bir fikir birliği bulunmamaktadır (Barrio-Minton, Gibson ve Wachter-Morris, 2016; Landon vd., 2021; Miller vd., 2020). MİKE'ler, psikolojik danışma ortamlarında belli bir tarzda davranmaya yönelik bir eğilim, ruh hâli, mizaç (Barrio-Minton vd., 2016) ve tutumlar, kişisel özellikler, kişilerarası ilişkiler ve etik davranışlar (Landon vd., 2021) olarak ele alınabilmektedir. CACREP (2015) MİKE'leri psikolojik danışmanın profesyonel gelişimini, danışanları ve meslektaşları ile etkileşimini etkileyen özellikleri, adanmışlıkları, değerleri, kişilerarası işlevleri ve davranışları olarak tanımlamaktadır. Araştırmaları sonucunda Spurgeon ve arkadaşları (2012) MİKE'leri bağlılık / sorumluluk, açıklık, saygı, dürüstlük ve öz farkındalık; Swank Lambie ve Witta (2012) profesyonellik, sınırlarını bilme, etiğe uyma, duygusal olarak dengeli olma ve geri bildirimlere açıklık biçiminde saptamışlardır. CACREP tarafından onaylanmış olan 224 psikolojik danışma yüksek lisans programı incelendiğinde en fazla beklenen MİKE'lerin gelişmeye açıklık, öz farkındalık ve diğerlerinin farkında olma, duygusal olarak dengeli olma, dürüstlük, esneklik, şefkat ve kişisel tarz özelliklerinin vurgulandığını saptanmıştır (Christensen, Dickerman ve Dorn-Medeiros, 2018). MİKE'lerin ölçülmesine yönelik geliştirilen ölçeklerin boyutları da bu özelliklerin neler olduğu konusunda fikir vermektedir. Ölçeklerde bu MİKE'leri, sorumluluk, öz farkındalık, başa çıkma ve kendine dikkat etme, kişilerarası ilişkiler, etik davranışlar, duygusal dengelilik, ahlaki olarak fikir yürütme, açık olma, kültürel duyarlılık ve işbirliğine yatkınlık (Garner vd., 2016), farklılıklara saygı, kişilerarası ilişkilerde özen, insanlara ve yardım etmeye yönelik olma, yaşama karşı olumlu tavır, kendinin farkında olma / öz farkındalık ve yeniliklere açık olma (Korkut-Owen, Tuzgöl-Dost ve Bugay-Sökmez, 2018) biçiminde sıralanabilmektedir. Miller ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları ölçek çalışmasında ise MİKE'ler, uygun tepkiler verebilme, kişisel iyilik hali, profesyonellik, kişisel ve profesyonel sınırlar, mesleğe uygunluk, bilişsel, etik ve yasalara uyma, kişilerarası ilişkiler ve öz kontrol olarak saptanmıştır. MİKE'lerin neler olduğuna ilişkin çalışmalarda ortaklıkların yanı sıra farklılıklar da görülmektedir. Psikolojik danışmanların MİKE'lerinin, aşağıda açıklandığı gibi bazı ortak özellikler taşımaları nedeniyle psikolojik sağlıklı ve öznel iyi oluş ile bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

Psikolojik Sağlamlık/ Ego Sağlamlığı : Psikolojik sağlamlık kavramının farklı tanımlarında bireyin stresli durumlara uyum sağlaması, stres ve zorluklarla başa çıkma-

sı ve stresli yaşantılardan sonra kendini toparlaması gibi özellikler vurgulanmaktadır (Örn., Smith vd., 2008; Tusaie ve Dyer, 2004). Bu kavramın bireyin bir zorluk, felaket ve travma yaşayıp yaşamadığına bakmaksızın zorluklarla başa çıkabilme potansiyeli ve ayırt edici bir kişilik özelliği (trait) olarak (Örn., Brooks ve Goldstein, 2003; Harrison ve Westwood, 2009; Luthar, Cicchetti ve Becker, 2000; Tomy ve Weinberg, 2018) ele alınmasını önerenler de bulunmaktadır. Brooks ve Goldstein (2003), psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireylerin, kendileriyle ilgili varsayımlarına ve tutumlarına ilişkin bir düşünce yapısının bulunduğunu ve bunun da onların becerilerini ve davranışlarını etkilediğini düşünmektedir. Ego sağlamlığı kavramı psikolojik sağlamlığın göstergelerinden birisi olarak ele alındığı gibi (Markstrom ve Marshall, 2007) alanyazında bu iki kavram eş anlamlı olarak da kullanılabilir (Block ve Kremen, 1996). Bu iki kavramın eş anlamlı olarak da kabul edilmesine dayanarak, bu çalışmada kullanılan ölçek nedeniyle daha çok ego sağlamlığı kavramı yeğlenmiştir.

Bireyler arasında farklılıklar olsa da ego sağlamlığı yüksek olanların bazı ortak özellikler gösterme eğiliminde olduklarına yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Bu özellikler iyimserlik, etkili iletişim becerilerine sahip olma, güçlü ve gerçekçi öz yeterlik algısı, özgüven, yeni koşullara kısa sürede kolay uyum sağlama, etkili problem çözme, yeniliklere açık olma, etkili başa çıkma becerilerini kullanma (Luthar vd., 2000), sakin ve yaratıcı biçimde düşünme, kararlı davranma, içtenlik, öz kontrol ve yaşama karşı olumlu bakış açısına sahip olma (Everly, Smith ve Lating, 2010), üretken, içgörü sahibi olma (Klohn, 1996), sorumlu ve iş birliğine yatkın olma (Eley vd., 2013) biçiminde sıralanabilmektedir.

Etkili psikolojik danışman olmak ve tükenmişlikten kaçınmak için ego sağlamlığı gerekli olan yeterliklerden biri olarak ele alınmaktadır (Skovholt, 2012). Alanyazında ego sağlamlığının öğrenilebileceği ve geliştirilebileceği (Clinton, 2008; Handon ve Taylor, 2015) savunulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ego sağlamlığının, psikolojik danışma alanına yönelik MİKE'ler ile yakından ilişkili olabileceği ve ego sağlamlığının MİKE'leri yordayabileceği düşünülmüştür. Psikolojik danışmanların etkili olabilmeleri için kendilerine bakmalarının ve öznel iyi oluşlarının yüksek olmasının önemli olduğunu (ACA, 2014; CACREP, 2016) vurgulanması öznel iyi oluşun MİKE'ler ile bağlantılı görünen psikolojik yapılardan birisi olduğunu göstermektedir.

Öznel İyi Oluş: İyi oluş, kişiliğin ayırıcı özelliklerinden biri olarak ele alınabilmekte ve bireyin en genel ve soyut düzeyde kendine ilişkin ne hissettiğini yansıtan istikrarlı ve süren olumlu bir ruh hâli olarak kavramlaştırılmaktadır (Tomy ve Weinberg, 2018). Alanyazında iyi oluş kavramının öznel ve psikolojik iyi oluş olarak ele alındığı görülmektedir. Bazı yayınlar ikisinin benzer kavramlar olduğunu (Örn., Biswas-Diener, Kashdan ve King, 2009) bazıları farklı olduğunu savunmakta (Örn., Ryff ve Keyes, 1995; Waterman, Schwartz ve Conti, 2008) bazıları ise sadece iyi oluş kavramını kullanmaktadır (Örn., Hone vd., 2014). Bireyin öznel değerlendirme ve algısını barındırdığı için bu çalışmada MİKE'lerle ilişkisini incelemek için öznel iyi oluş kavramı

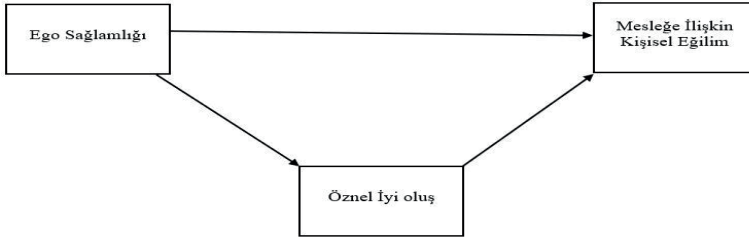
mı uygun görülmüştür. Öznel iyi oluş, bireyin yaşam doyumuna ve olumlu-olumsuz duygulanımlarının durumuna ilişkin genel bir değerlendirmeyi göstermektedir (Diener, 1984). Öznel iyi oluşun yüksek olması, bireyin yaşamında olumlu duygulanımın olumsuz duygulanımdan daha fazla yaşandığına ve kişinin yaşamının niteliğine ilişkin bilişsel yargısının olumlu olduğuna işaret etmektedir (Tuzgöl Dost, 2005a).

Psikolojik danışmanların öznel iyi oluşlarının yüksekliği verdikleri hizmetin kalitesini artırabilecek bir durum olarak nitelendirilmektedir (Abu-Bakar ve Ifdil, 2020). Bu nedenle Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (ACA) psikolojik danışmanlara, öznel iyi oluşlarını artırmak ve sürdürmek için kendilerine dikkat etmelerini sağlayan etkinlikler içinde olmaları önermektedir (ACA, 2014). Bu amaca hizmet edecek biçimde alanyazında önce psikolojik danışman eğitimi sürecinde derslerin, psikolojik danışmanların öznel iyi oluşlarını artırabilecek biçimde düzenlenmesinin gerekliliği belirtmeye (Örn., Roach ve Young, 2007; Wolf vd., 2012), ardından ACA'nın (2014) etik kodlarında ve CACREP'in (2016) standartlarında, psikolojik danışmanların kendilerine bakmalarının ve öznel iyi oluşlarının önemi daha fazla vurgulanmaya başlamıştır. Dahası CACREP (2016) psikolojik danışman eğitimi programlarının psikolojik danışmanların öznel iyi oluşlarını artırıcı önlemler almalarını önermektedir. MİKE'ler arasında yer alan yeniliklere açıklık ile öznel iyi oluş arasında olumlu yönde yüksek ilişki olduğuna (İkiz ve Asıcı, 2017), öz farkındalığın artması ile iyilik halinin de arttığına (Chance, 2012; Lawson ve Myers, 2011; Wolf vd., 2012) ilişkin çalışmalara rastlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında psikolojik danışmanların öznel iyi oluşları ile MİKE'leri arasında bağ olduğu düşünülmektedir.

Ego Sağlamlığı ve Öznel İyi Oluş: Ego sağlamlığı ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiye yönelik olarak alanyazında farklı açıklamalara ve araştırma sonuçlarına rastlanmaktadır. Bu çalışmalarda ego sağlamlığını, psikolojik öznel iyi oluş için koruyucu etmen olarak ele alanlar (Zubair, Kamal ve Ertemeva, 2018) bulunmaktadır. Eley ve arkadaşlarının (2013) tıp doktorlarıyla yaptıkları çalışmada, ego sağlamlığının, öznel iyi oluşun ve optimal işlevde olmanın bir ögesi olarak ele alınabileceğini bulmuşlardır. Ego sağlamlığını, öznel iyi oluş düzeyinin göstergelerinden biri olarak ele alan ve öznel iyi oluşun artırılmasında psikolojik sağlamlığın kritik bir rol oynadığını savunanlar da bulunmaktadır (Bajaj ve Pande, 2016; Markstrom ve Marshall, 2007; Rybak 2013). Araştırma sonuçları da ego sağlamlığı ile öznel iyi oluş arasında olumlu bir ilişki olduğunu (Hu, Zhang ve Wang, 2015; Kardaş ve Yalçın, 2021; Mak, Gg ve Wong, 2011; McDonnell ve Semkovska, 2020; Pidgeon ve Keye, 2014; Sabouripour vd., 2021; Sagone ve De Caroli, 2014; Yıldırım ve Arslan, 2020) göstermektedir. Bu çalışmalar üniversite öğrencileri (Örn., Chen, 2016; Malkoç ve Yalçın, 2015; Pidgeon ve Keye, 2014), hemşirelik alanındaki lisans ve lisansüstü öğrencileri (Chow vd., 2018), psikolojik danışmanlar (Voon vd., 2021), yetişkinler (Yıldırım ve Arslan, 2020), orta yaşlı bireyler (Mayordomo vd., 2016) gibi farklı gruplar ile gerçekleştirilmiştir. Özetlenen araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi ego sağlamlığı ve öznel iyi oluş arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

Mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerin hangi psikolojik yapılar tarafından yordandığı- nın ortaya çıkarılması daha etkili psikolojik danışmanlar yetiştirmede işe yarayabile- ceği için önemli görünmektedir. Yukarıda söz edildiği gibi etkili psikolojik danışman olmak ve tükenmişlikten kaçınmak için ego sağlamlığı gerekli olan yeterliklerden biri- dir (Skovholt, 2012). Psikolojik danışmanların sahip olması beklenen kişisel özellikler arasında öznel iyi oluşlarının yüksek olmasının gerekliliği de (Jenning ve Skovholt, 1999; Weaver, 2000) yer almaktadır. Alanyazındaki bilgiler psikolojik danışmanların ego sağlamlıklarını ve mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerini oluşturan özelliklerin ben- zerlikler gösterdiğine işaret etmektedir. Buradan yola çıkarak ego sağlamlığının mes- leğe ilişkin kişisel eğilimleri yordayabileceği düşünülmektedir. Yenilerde yayınlanan bir çalışmada ego sağlamlığı yüksek olan terapistlerin güçlü kişilerarası ilişkileri olan, kendisiyle aktif olarak ilgilenen, çekirdek değerler ve inançlar çerçevesine sahip, öğ- renmeye istekli bireyler olduklarının bulunması da (Hou ve Skovholt, 2020) bu fikri güçlendiricidir. Ego sağlamlığı ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri özetleyen araştır- ma sonuçlarına bakıldığında ego sağlamlığının öznel iyi oluşu yordayıcı gücü vurgu- lanmaktadır. Buradan yola çıkarak bu çalışmada aşağıdaki modelde görüleceği gibi ego sağlamlığının MİKE'yi yordayabileceği ve öznel iyi oluşun da aracı rol oynayabi- leceği düşünülmüştür. Şekil 1'de bu amaçla kurulan model sunulmaktadır.

Şekil 1. Hipotez Model

Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) alanındaki lisans öğrencileri- nin mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri araştırılmışsa da (Korkut-Owen ve Tuzgöl-Dost, 2020a, 2020b) henüz lisansüstü öğrencileri ile yapılmış bir çalışmaya da MİKE ile ego sağlamlığı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri inceleyen bir çalışmaya da rastla- namamıştır. Alanyazındaki bu eksikliği gidermek amacıyla yapılan bu çalışmanın amaçlarından birisi lisansüstü düzeyde eğitim alan PDR öğrencilerinin ego sağlamlık- larının mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerini yordayıp yordamadığı ve bu yordama ilişki- sinde öznel iyi oluşun aracı rol oynayıp oynamadığı sorusuna yanıt bulmaktır. Araş- tırmanın diğer amacı ise lisansüstü PDR öğrencilerinin cinsiyet, eğitimlerinin yüksek lisans ya da doktora düzeyinde olması, çalıştıkları kurum ve unvan değişkenlerine göre MİKE'lerinin değişip değişmediği ortaya koymaktır.

Yöntem

Bu çalışmada, ego sağlamlığı, öznel iyi oluş ve mesleğe ilişkin kişisel eğilimler arasındaki ilişki, ilişki tarama modeli kullanılarak incelenmiştir. İlişkisel tarama modelinin kullanılmasının nedeni, iki ya da daha fazla sayıdaki değişkenin birlikte değişimini incelemeye fırsat vermesidir (Karasar, 2005). Aşağıda araştırmamanın katılımcıları, veri toplama araçları, etik izin ve veri toplama süreci ile verilerin analizi konusunda bilgiler sunulmuştur.

Katılımcılar

Katılımcılar, 196'sı (%77.5) kadın ve 57'si (%22.5) erkek olmak üzere toplam 253 PDR lisansüstü öğrencisidir. Öğrencilerin çok büyük kısmının lisans derecesi ($n= 239$; %94.5) PDR alanındadır ve diğerleri psikoloji alanından mezunlardan oluşmaktadır. Çalışmaya katılanların eğitim aşamalarına bakıldığında 65'inin (%25.7) yüksek lisans ders, 86'sının (%22.5) yüksek lisans tez aşamasında, 67'sinin (%26.5) doktora ders, 35'inin (%13.8) ise doktora tez aşamasında oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcıların 97'si şu an çalışmamaktadır. Çalışan 156 kişilik grubun 88'i (%56.41) okullarda ya da Rehberlik Araştırma Merkezlerinde (RAM) psikolojik danışman unvanıyla çalışırken, 39'u (%25) üniversitelerde araştırma görevlisi, 29'u (%18.59) ise Halk Eğitim Merkezleri, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri, Millî Eğitim Bakanlığı gibi farklı kurumlarda kurum ya da klinik psikoloğu, millî eğitim uzmanı, araştırmacı, yönetici gibi farklı unvanlarla görev yapmaktadır.

Ölçme Araçları

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimi Değerlendirme Ölçeği, Öznel İyi Oluş Ölçeği, Ego Sağlamlığı Ölçeği ve kısa bir Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Ölçme araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimi Değerlendirme Ölçeği (MİKEDÖ). Korkut-Owen, Tuzgöl-Dost ve Bugay-Sökmez (2018) tarafından geliştirilen ölçek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinin sonuçları ölçeğin 40 maddesi için altı faktörlü olarak tanımlanan modele ait uygunluk istatistiklerinin uyum indekslerine göre kabul edilebilir aralıkta olduğunu göstermektedir. [$\chi^2 (725) = 1447.76; p < .0001; \chi^2/df = 1.99; CFI = .91, IFI = 0.92, TLI = .90, RMSEA = .065, SRMR = .077$]. Ölçeğin altı alt boyutuna verilen adlar sırasıyla farklılıklara saygı (FS); kişilerarası ilişkilerde özen (KİÖ); insanlara ve yardım etmeye yönelik olma (İYEYO); yaşama karşı olumlu tavır (YKOT). kendinin farkında olma (KFO) ve yeniliklere açık olma (YA) biçimindedir. MİKEDÖ'nün güvenilirlik için iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa katsayısı ile hesaplanmış ve toplam puan için $r = .89$; alt boyutlar için katsayılar sırasıyla, FS $r = .82$; KİÖ $r = .64$; İYEYO $r = .69$; YKOT $r = .65$; KFO $r = .66$ ve YA $r = .69$ olarak elde edilmiştir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirlik korelasyon katsayıları ise toplam puan için $r = .81$; alt boyutlar için sırasıyla, FS $r = .84$; KİÖ $r = .71$; İYEYO $r = .58$; YKOT $r = .59$; KFO $r = .78$ ve YA $r = .65$ olarak elde edilmiştir.

Bu çalışma için yeniden hesaplanan MİKEDÖ'nün Cronbach Alfa katsayıları toplam puan için $r = .91$; alt boyutlar için ise sırasıyla, FS $r = .85$; KIÖ $r = .73$; IYEYO $r = .72$; YKOT $r = .75$; KFO $r = .66$ ve YA $r = .58$ biçimindedir.

Beşli yanıtlama sistemine sahip olan ölçekten 40-200 arası toplam puan alınmaktadır. Alt boyutlardan alınabilecek puan aralıkları madde sayılarına göre değişmektedir. Puan aralıkları sekizer maddelik FS ve IYEYO boyutları için (8-40); yedişer maddelik KIÖ için ve YKOT boyutları için (7- 35); KFO (7-35) ve üç maddelik YA boyutu için (3-15) arasında farklılaşmaktadır. Alınan puanların yüksekliği mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerin beklenenlere yakın olduğu anlamına gelmektedir.

Ego Sağlamlığı Ölçeği (ESÖ). Block ve Kremen (1996) tarafından psikolojik sağlamlığı ölçmek amacıyla geliştirilen ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Kararımak (2007a) tarafından yapılmıştır. Ölçek 14 maddelik ve 4'lü likert tipi değerlendirilen bir yapıya sahiptir. Ölçeğin üç faktör yapısı (toparlanmaya yönelik kişisel güçlü yönler, kendine yönelik olumlu değerlendirmeler ve yeniliklere açık olma) varyansın %47'sini açıklamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa $r = .80$ ve üç hafta arayla yapılan test-tekrar test çalışmasında iç güvenilirlik katsayısı ise $r = .76$ olarak rapor edilmiştir. Bir başka çalışmada, Connor-Davidson Psikolojik Sağlık Ölçeği ile yapılan benzer ölçekler geçerliliğinde korelasyon katsayısı $r = .68$ olarak bulunmuştur (Kararımak, 2007b). Ölçeğin bu çalışma için hesaplanan Cronbach alpha katsayısı ise $r = .77$ olarak saptanmıştır. Ölçeğin üç alt boyutlu yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile desteklenirse de ölçeğin toplam puanının kullanılması daha fazla önerilmektedir. Alınan puanın yüksekliği psikolojik ego yüksekliğini göstermektedir.

Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ): Tuzgöl-Dost (2005b) tarafından geliştirilen Öznel İyi Oluş Ölçeği 46 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte, bireylerin yaşam alanlarına ilişkin kişisel yargıları ile olumlu ve olumsuz duygu ifadeleri yer almaktadır. ÖİÖ'nin yapı geçerliği temel bileşenler analizi ile saptanmıştır. ÖİÖ'nin özdeğeri 1'den büyük 12 faktör verdiği belirlenmiştir. Maddelerin içerikleri incelenmiş ve faktörlere yaşamını kendi geçmişi ve başkalarının hayatı ile kıyaslama, olumlu ve olumsuz duygular, amaçlar, kendine güven, iyimserlik, ilgi duyulan etkinlikler, arkadaşlık ilişkileri, geleceğe bakış, aile ilişkiler, başkalarının yaşamına imrenme, yaşamın zorluklarıyla baş etme ve karamsarlık isimleri verilmiştir. Birinci faktör tek başına toplam varyansın % 24.52'sini açıklamaktadır. Açıklanan toplam varyans ise %63.83'dür. Ayrıca ölçeğin madde toplam puan korelasyonları da incelenmiş, korelasyon katsayılarının $r = .32-.63$ değerler arasında olduğu görülmüştür. Yapılan benzer ölçekler geçerliği çalışmasında ise ÖİÖ ile Beck Depresyon Envanteri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.70$; $p < .05$). Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı $r = .93$; test tekrar test güvenilirlik katsayısı $r = .86$ olarak saptanmıştır. Bu çalışma için elde edilen Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise $r = .96$ 'dır. Ölçekte toplam puan kullanılmakta ve puanın yüksekliği bireyin öznel öznel iyi oluş düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir.

Kişisel Bilgi Formu: Bu formda üç demografik soru yer almaktadır. Bunlar katılımcıların cinsiyetleri, şu anki eğitim durumları (yüksek lisans ders, yüksek lisans tez, doktora ders ve doktora tez aşaması), çalışanların çalıştıkları kurum ve unvanlardır (Okullar ya da RAM'larda psikolojik danışman; üniversitelerde araştırma görevlisi ve diğer kurumlarda farklı unvanlarla çalışma).

Etik İzin ve Verilerin Toplanması

Öncelikle araştırmacılar araştırmanın etik açıdan uygunluğunun incelenmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonuna başvurmuşlardır. Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 02.11.2020 tarih ve 35853172-600 sayılı yazısı ile çalışmayı etik açıdan uygun bulmuştur. Katılımcıların 55'inden yüz yüze, 198'inden ise çevrimiçi ortamda veri toplanmıştır. Yüz yüze veri toplanması, araştırmanın yazarlarından ilk ikisinin kendi lisansüstü derslerinde gerçekleşmiştir. Çevrimiçi uygulama ise kişisel bilgi formu ve ölçeklerin Google formlara aktarılmasıyla sağlanmıştır. Yazarlar, farklı üniversitelerin lisansüstü programlarında ders veren meslektaşları ile iletişime geçerek, araştırma linkini lisansüstü öğrencileriyle paylaşmalarını istemiştir. Bu yolla PDR lisansüstü öğrencileri araştırmadan haberdar olmuş ve gönüllü katılım ile isteyenler araştırma sorularını yanıtlamışlardır. Veriler 2020-2021 Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde toplanmıştır.

Verilerin analizi

Yapılan analizler sonucunda; örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu, kayıp verilerin olmadığı, çarpıklık-basıklık katsayılarının +1.5 ile -1.5 aralığında olmasının normalliğe işaret ettiği (Büyüköztürk, 2015); eş varyanslılık ve çoklu bağlantının olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca otokorelasyon puanlarının +2.5 değerinden küçük olduğu ve hataların normal dağıldığı tespit edilmiştir. Regresyon ile yapılan aracılık testi ve gerekli varsayımların analizleri Jamovi 1.8.1 paket programı aracılığıyla yapılmıştır. Mesleğe ilişkin kişisel eğilim düzeyi puanları ile çalışmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkiler ise SPSS 21 paket programı kullanılarak; bağımsız gruplar t-testi ve ANOVA testi aracılığıyla belirlenmiştir. Çalışmada gruplar arasında ortaya çıkan farklılığın tespit edilmesinde post-hoc testlerinden Tukey kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bulguları, araştırma problemine bağlı olarak iki grup biçiminde sunulmuştur. İlk grup bulgu bireylerin sahip olduğu ego sağlamlığı ve öznel iyi oluşun mesleğe ilişkin kişisel eğilimlere etkisinin yordanması ile ilgili iken ikinci grup bulgular mesleğe ilişkin kişisel eğilimin bazı demografik değişkenlere göre farklılaşmış farklılaşmadığına yöneliktir.

Hiyerarşik regresyon analizi ile ilgili bulgular

Çalışmanın ilk araştırma problemi, ego sağlamlığının MİKE'yi yordayıp yordadığı ve bu ilişkide öznel iyi oluşun aracı rol oynayıp oynamadığının test edilmesi

ile ilgilidir. Bu konudaki model, Jamovi Medmod aracılık testi ile test edilmiş ve elde edilen doğrudan ve dolaylı ilişkilere ait değerler Tablo 1’de sunulmuştur.

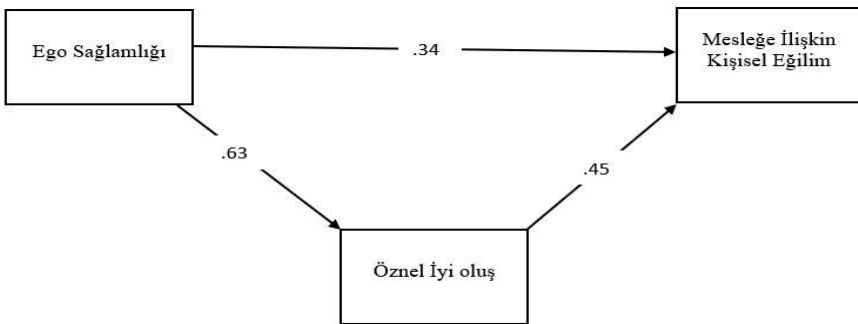
Tablo 1. Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimlere İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Değer	β	SE	95% güven aralığı		Z	p
				Lower	Upper		
Doğrudan İlişkiler							
ES → ÖIOÖ	3.19	.63	0.24	2.70	3.64	13.13	<.001
ÖIOÖ → MİKEDÖ	0.24	.45	0.03	0.18	0.30	7.81	<.001
ESÖ → MİKEDÖ	0.92	.62	0.14	0.64	1.21	6.37	<.001
Dolaylı İlişkiler							
ESÖ → ÖIOÖ → MİKEDÖ	0.78	.34	0.12	0.56	1.01	6.59	<.001

MİKEDÖ: Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilim Ölçeği; ES: Ego Sağlamlığı Ölçeği; ÖIOÖ: Öznel İyi Oluş Ölçeği. $p < .05$

Tablodan izleneceği gibi kurulan modelde tanımlanan yollara ilişkin standardize edilmiş katsayılar incelendiğinde bireylerin sahip olduğu ego sağlamlığının öznel iyi oluşu ($\beta = .63, p < .01$); öznel iyi oluşun mesleğe ilişkin kişisel eğilimi ($\beta = .45, p < .01$) ve ego sağlamlığının mesleğe ilişkin kişisel eğilimi ($\beta = .62, p < .01$) anlamlı ve doğrudan yordadığı görülmektedir. Dolaylı ilişkilere ait katsayılar incelendiğinde ise; ego sağlamlığı ile mesleğe ilişkin kişisel eğilim arasındaki ilişkide öznel iyi oluşun aracı rol üstlenmesiyle birlikte ego sağlamlığı ile mesleğe ilişkin kişisel eğilim değerinin $\beta = .62$ 'den $\beta = .34$ 'e düştüğü gözlenmektedir. Bu durumda Şekil 2’de gösterildiği gibi ego sağlamlığının, MİKEDÖ’yü yordadığı, öznel iyi oluşun da aracı rolü üstlendiği görünmektedir.

Şekil 2. Ego Sağlamlığı ve Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilim Arasındaki İlişkide Öznel İyi Oluşun Aracı Rolü

Dolayısıyla analiz sonuçlarına göre ego sağlamlığı ile mesleğe ilişkin kişisel eğilim arasındaki ilişkide öznel iyi oluşun kısmı aracı rol üstlendiği söylenebilir. Bu durumda, değerlerin araştırma için kurulan hipotez modeli desteklediği sonucuna varılabilir.

Demografik değişkenlere ilişkin bulgular

Cinsiyete göre mesleğe ilişkin kişisel eğilimi değerlendirme puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla yapılan *t* testi sonrasında cinsiyetler arasında katılımcıların MİKEDÖ'den aldıkları toplam puanlar açısından anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($t = -.11, p > .05$). Alt boyutlardan alınan puanlar açısından bakıldığında FS ($t = -.48, p > .05$); KİÖ ($t = -.48, p > .05$); İYEYO ($t = 1.18, p > .05$); YKOT ($t = -.41, p > .05$); KFO ($t = -.09, p > .05$) ve YA ($t = -.07, p > .05$) cinsiyetler arasında alt boyutlar açısından da anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulguya göre cinsiyetler arasında MİKEDÖ'den alınan puanlar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır.

Katılımcıların yüksek lisans (ders, tez) ve doktora (ders, tez) *eğitimlerinde* buldukları aşamaya göre MİKEDÖ puanlarının değişip değişmediğini belirlemek için gerçekleştirilen ANOVA sonucuna göre farklı eğitim aşamasındaki katılımcılar arasında MİKEDÖ toplam puanlarında gözlenen farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($F_{(3-249)} = 1.42, p > .05$). Alt boyutlar açısından bakıldığında farklı eğitim düzeyleri arasında FS ($F_{(3-249)} = .47, p > .05$); KİÖ ($F_{(3-249)} = .95, p > .05$); İYEYO ($F_{(3-249)} = .66, p > .05$); KFO ($F_{(3-249)} = .43, p > .05$) ve YA ($F_{(3-249)} = 1.41, p > .05$) alt boyutlarında anlamlı fark bulunmamışken YKOT alt boyutunda ($F_{(3-249)} = 4.47, p < .004$) anlamlı fark bulunmuştur. Farkın kaynağını anlamak için yapılan Tukey testi sonucunda yüksek lisans dersi aşamasında olanlarla ($\bar{x} = 172.18$) doktora ders aşamasında olanlar ($\bar{x} = 174.79$) arasında ($p < .02$) ve yüksek lisans tez aşamasında olanlar ($\bar{x} = 170.24$) ile doktora ders aşamasında olanlar ($\bar{x} = 174.79$) arasında ($p < .008$) son grup lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bu bulguya göre eğitim aşaması değiştikçe MİKEDÖ puan ortalamaları sadece YKOT alt boyutu puanı açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ve doktora ders aşamasında olanların YKOT'ları daha iyi görünmektedir.

Katılımcıların *çalıştıkları kurum ve unvanlarına* göre MİKE'leri arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda çalıştıkları kurumları ve unvanları farklı olan gruplar arasında MİKEDÖ toplam puan açısından ($F_{(2-153)} = 8.69, p < .000$) fark bulunmuştur. Çalıştıkları kurumlar ve unvanları farklı olan gruplara, alt boyutlar açısından bakıldığında KFO ($F_{(2-153)} = 2.86, p > .05$) ve YA ($F_{(2-153)} = 1.09, p > .05$) alt boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark elde edilememiştir. FS ($F_{(2-153)} = 5.06, p < .007$) alt boyutunun yanı sıra KİÖ ($F_{(2-153)} = 11.53, p < .000$); İYEYO ($F_{(2-153)} = 6.67, p < .002$) ve YKOT ($F_{(2-153)} = 8.01, p < .000$) olmak üzere dört alt boyutta anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 2. Çalışılan Kurum ve Unvana göre MİKEDÖ'den Elde Edilen Toplam ve Alt Boyutların Puanlarına Uygulanan ANOVA Sonuçları

	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Serbestlik Derecesi</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
MIKEDÖ	Gruplarası	3498.46	2	1749.23	9.69	.000
Toplam	Gruplariçi	27593.77	153	180.35		
	Toplam	31092.23	155			
FS	Gruplarası	131.44	2	65.72	5.06	.007
	Gruplariçi	1986.57	153	12.98		
	Toplam	2118.02	155			
KİÖ	Gruplarası	213.23	2	106.62	11.52	.000
	Gruplariçi	1414.99	153	9.25		
	Toplam	1628.22	155			
İYEYO	Gruplarası	114.61	2	57.31	6.67	.002
	Gruplariçi	1313.97	153	8.59		
	Toplam	1428.59	155			
YKOT	Gruplarası	204.36	2	102.18	8.01	.000
	Gruplariçi	1950.89	153	12.75		
	Toplam	2155.25	155			
KFO	Gruplarası	65.54	2	32.77	2.86	.060
	Gruplariçi	1747.43	153	11.42		
	Toplam	1812.97	155			
YA	Gruplarası	6.37	2	3.18	1.09	.336
	Gruplariçi	443.85	153	2.90		
	Toplam	450.22	155			

MİKEDÖ: Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilim Ölçeği; FS: Farklılıklara Saygı; KİÖ: Kişilerarası İlişkilerde Özen; İYEYO: İnsanlara ve Yardım Etmeye Yönelik Olma; YKOT: Yaşama Karşı Olumlu Tavır; KFO: Kendinin Farkında Olma; YA: Yeniliklere Açık Olma. $p < .05$

Alt boyutlardan FS ve YKOT için veriler normal dağılmasına rağmen Levene testi-göre homojenlik sayılıtı sağlanamadığı için verileri güçlendirmek için Brown-Forsythe testinden yararlanılmıştır (Glantz, Slinker ve Neiland, 2016). Tablo 3'te gösterildiği gibi FS ve YKOT için yapılan Brown-Forsythe Testi'nin p değerlerine bakıldığında gruplar arasında fark bulunmaktadır.

Table 3. FS ve YKOT Alt Boyutları için Yapılan Brown-Forsythe Testi Sonuçları

	İstatistik	Sd1	Sd2	p
BrownForsythe FS	3.619	2	51.276	.034
Brown-ForsytheYKOT	6.498	2	76.352	.002

a. *Asymptotically F distributed.*

FS: Farklılıklara Saygı. YKOT: Yaşama Karşı Olumlu Tavır. $p < .05$

Katılımcıların MİKE'lerinin çalıştıkları kurum ve unvanlara göre ($F_{(2-153)} = 9.69$, $p < .000$) anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Toplam puan için yapılan Tukey testi sonucunda okullarda ve RAM'larda psikolojik danışman olarak çalışan grup ($\bar{x} = 176.75$) ile araştırma görevlisi olarak çalışan grup ($\bar{x} = 169.69$) arasında ($p < .02$) ve ilk grup ile farklı işyerlerinde çalışan grup ($\bar{x} = 165.03$) arasında ilk grup lehine ($p < .000$) anlamlı fark bulunmaktadır. Bu durumda okullarda ve RAM'larda psikolojik danışman olarak çalışan grubun genel MİKE'lerinin, araştırma görevlilerine ve diğer alanlarda çalışanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

FS alt boyutu için farkın kaynağını anlamak için yapılan Tukey testi sonucunda okullarda ve RAM'larda psikolojik danışman olarak çalışan grup ($\bar{x} = 36.93$) ile farklı işyerlerinde çalışan grup ($\bar{x} = 34.48$) arasında ($p < .005$) biçiminde ilk grup lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bu bulgu, okullarda ve RAM'larda çalışan psikolojik danışmanların diğer kadrolarda farklı unvanlarla görev yapan psikolojik danışmanlara göre FS konusunda kendilerini daha iyi bulduklarına işaret etmektedir. KİÖ için yapılan Tukey testi sonucunda okullarda ve RAM'larda psikolojik danışman olarak çalışan grup ($\bar{x} = 30.76$) ile üniversitelerde araştırma görevlisi olarak çalışan ($\bar{x} = 28.54$) grup arasında ($p < .001$) ve ilk grup ile farklı işyerlerinde çalışan grup ($\bar{x} = 28.24$) arasında ($p < .000$) ilk grup lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Bu durumda kişilerarası ilişkilere özen konusunda okullarda ve RAM'larda psikolojik danışmanların bu kurumların dışında çalışan psikolojik danışmanlara göre kişilerarası ilişkilerine daha fazla özen gösterdikleri söylenebilir. İYEYO için bakıldığında okullarda ve RAM'larda psikolojik danışman olarak çalışan grup ($\bar{x} = 36.49$) ile farklı işyerlerinde çalışan grup ($\bar{x} = 34.34$) arasında ($p < .002$) da ilk grup lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Tukey testi sonucu, okullarda ve RAM'larda çalışan psikolojik danışmanların insanlara ve yardıma yönelik olma eğilimlerinin bu kurumlar dışında psikolojik danışman olarak çalışan katılımcılardan daha yüksek olduğu göstermiştir. YKOT açısından bakıldığında yapılan Tukey testi sonucunda okullarda ve RAM'larda psikolojik danışman olarak çalışan grup ($\bar{x} = 30.20$) ile üniversitelerde araştırma görevlisi olarak çalışan ($\bar{x} = 28.49$) arasında ($p < .03$) ile ilk grup ile farklı işyerlerinde çalışan grup ($\bar{x} = 27.38$) ($p < .001$) arasında ilk grup lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Bu bulguya göre okullarda ve RAM'larda çalışan psikolojik danışmanların yaşama karşı olumlu tutumları diğer iki gruba göre daha yüksek olma eğilimindedir.

Tartışma

Lisansüstü eğitim alan psikolojik danışmanların katılımıyla gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilen bulgular ilgili alanyazın bağlamında tartışılmıştır. Bu bağlamda, bulguların tartışılması ve yorumlanması araştırmannın bulgularına paralel olarak düzenlenmiştir. O nedenle önce aracılık modeli ile ilgili olanların, ardından tarama biçimindeki bulguların tartışmalara yer verilmiştir.

Hiyerarşik regresyon analizi sonucunda elde edilen bulguların tartışması

Bu araştırmada alanyazına dayanarak psikolojik danışmanların ego sağlamlık düzeylerinin MİKE'lerini yordayabileceği ve bu iki değişken arasında öznel iyi oluşun da aracı rol oynayabileceği yönünde bir model kurulmuş ve ardından bu model test edilmiştir. Analiz sonuçlarında, lisansüstü düzeyde eğitim alan psikolojik danışmanların ego sağlamlıklarının, MİKE'lerini yordadığı, öznel iyi oluşun da bu ilişkide aracı rol üstlendiği görülmektedir. Dolayısıyla analiz sonuçları modelin doğrulandığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında test edilen ego sağlamlığı ile mesleğe ilişkin kişisel eğilimler arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Bir başka deyişle zorlayıcı yaşam olaylarına kolay uyum sağlayabilme, stresli durumlarda başa çıkma becerilerini kullanma gibi özelliklere sahip olan psikolojik danışmanlar, farklılıklara saygı duyma, kişilerarası ilişkilerde özen gösterme, insanlara ve yardım etmeye açık olma, yaşama karşı olumlu bir tavır sergileme, yeniliklere açık olma gibi özellikleri daha fazla göstermektedirler. İlgili alanyazına bakıldığında ego sağlamlığı yüksek olanların özellikleri ile (Örn., Eley vd., 2013; Everly vd., 2010; Luthar vd., 2000; Klohnen, 1996) mesleğe ilişkin kişisel eğilimi yüksek olanların özellikleri (Örn., Christensen vd., 2018; Garner, Freeman ve Lee, 2016, Jennings ve Skovholt, 1999; Miller vd., 2020; Spurgeon vd., 2012; Swank vd., 2012) arasında benzerlikler olduğu görülmektedir. Masten'e (2007) göre psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireyler güvene dayalı sağlıklı kişilerarası ilişkiler kurmaya, iyimser olmaya, becerilerine güvenmeye, sorumluluk almaya, kendini tanımaya ve tutarlı olmaya daha fazla eğilimlidirler. Sonuç olarak, bu araştırma kapsamında ego sağlamlığı ile mesleğe ilişkin kişisel eğilimler arasında bulunan anlamlı ve doğrudan ilişki, kuramsal açıklamalarla ve önceki çalışma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Analizler sonucunda, psikolojik danışmanların sahip oldukları öznel iyi oluş düzeylerinin ego sağlamlıkları ve mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri arasındaki ilişkide aracı oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka değişle, hedefleri olan, hayata iyimser bakan, yaşamından doyum alan, olumlu duygulara sahip olan katılımcılar bu özelliklere daha az sahip olan katılımcılara göre kendileri hakkında farkındalıklarını arttırmaya, bireysel farklılıklara saygı duymaya, yeni yaşantılara açık olmaya, kişilerarası ilişkilere özen göstermeye daha isteklidirler. Öznel iyi oluşun olumlu bir ruh hâli olarak kavramsallaştırıldığı (Tomyn ve Weinberg, 2018), yaşam doyumuna işaret ettiği (Diener, 1984) ve etkili psikolojik danışmanların sahip olması gereken bir özellik

olarak ele alındığı (Jenning ve Skovholt, 1999; Weaver, 2000) düşünüldüğünde psikolojik danışmanların hizmetlerini sunarken öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olmasının beklendiği, olumlu bir öznel iyi oluşa sahip olduklarında bu hizmetlerinin niteliğini arttırabilecekleri söylenebilir (Swank vd., 2012; Yüksel-Şahin ve Gündüz, 2019). Bu bağlamda öznel iyi oluşun mesleğe ilişkin kişisel eğilimi pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı yönünde elde edilen bulgu alanyazındaki bulgularla paralellik göstermektedir. Bu araştırma kapsamında alanyazındaki ego sağlamlığının mesleğe ilişkin kişisel eğilim üzerinde rol oynadığını gösteren çalışmalar (Örn., Christensen vd., 2018; Garner vd., 2016, Miller vd., 2020; Spurgeon vd., 2012; Swank vd., 2012) ve ego sağlamlığının öznel iyi oluşu (Örn., Hu vd., 2015; Mak vd., 2011; McDonnell ve Semkovska, 2020; Yıldırım ve Arslan, 2020) yordadığına ilişkin araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak öznel iyi oluşun aracı rolü test edilmiş ve ego sağlamlığı ile mesleğe ilişkin kişisel eğilim arasındaki ilişkide kısmi aracı rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Özetle, öznel iyi oluşun aracı rolü üstlenmesinin alan yazındaki araştırma bulgularıyla tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Demografik değişkenlere göre bulguların tartışması

Bu araştırmada lisansüstü öğrencilerin *cinsiyet değişkenine* göre mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerinin farklılaşmadığı bulunmuştur. Kadınların yardım etmeye yönelik mesleklerde (Davison, Jew ve Davenport, 2014; Severiens ve ten Dam, 2012) dolayısıyla PDR alanında da (Ewans, 2010) sayılarının daha fazla olduğuna ilişkin raporlar bulunmaktadır. Bu çalışmada da katılımcıların çoğunun kadın olduğu görülmektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak kadınların PDR alanda sayıca çok olmalarının MİKE'lerinin de daha yüksek olabileceğinin göstergesi olabileceği beklenmekteydi. PDR lisans öğrencileri ile yapılan bir çalışmada kadın psikolojik danışman adaylarının mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerinin erkek psikolojik danışman adaylarına göre daha yüksek olduğunun saptanması da (Korkut-Owen ve Tuzgöl-Dost, 2020a) bu görüşü destekliyordu. Bu çalışmanın bulguları kadın ve erkek lisansüstü öğrencilerinin mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerinin değişmediğine ve mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerde cinsiyetten başka değişkenlerin önemli olabileceğine işaret etmektedir.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerin MİKEDÖ'lerinin doktora öğrencileri lehine farklı olabileceği ve bunun da alınan *eğitimin* sonucu olabileceği düşünülmüştür. Elde edilen bulgulara göre sadece YKOT alt boyutunda bu beklentiye görece yakın biçimde doktora eğitiminin ders aşamasında olanların, yüksek lisans ders aşamasında ve yüksek lisans tez aşamasında olan gruplardan daha iyi durumda oldukları bulunmuştur. Doktora düzeyinde ders alanların YKOT'larının yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek bulunması, bu düzeyde alınan kuramsal ve uygulamalı derslerin daha derinlemesine incelenmesi, farkındalıklarını artıracak deneyimlerinin daha fazla olması, öğrencilerde bilişsel ve duyuşsal olarak yaşama karşı daha olumlu bakış açıcı geliştirmelerine katkısı olmasıyla açıklanabilir. Psikolojik danışmanların MİKE'leriyle ilgili yapılan bir çalışmada YKOT'un büyük beşli kişilik kuramındaki beş boyut tara-

ından da açıklandığının bulunması bu özelliğın psikolojik danışma alanında olanlar için farklı bir öneminin olduğunu gösterebilir (Korkut-Owen, 2021). Diğer alt boyutlar açısından farklı eğitim düzeyindekiler benzer özellikler gösteriyor görünmektedirler. Diğer boyutlarda fark olmaması psikolojik danışma alanındaki lisansüstü öğrencilerin nerdeyse tamamının lisans eğitimlerinin de aynı alanda olması, yaşam deneyimleri ve üçte ikisinin sahip olduğu çalışma deneyimleri sayesinde mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerinin daha iyi durumda olmasıyla açıklanabilir.

Lisansüstü öğrencilerinin önemli bir kısmının çalışmadığı çalışanların da çoğunun okullarda ya da RAM'larda psikolojik danışman olarak çalıştıkları anlaşılmaktadır. İkinci büyük grup üniversitelerde araştırma görevlisi olarak çalışırken diğer grup çok farklı kurumlarda farklı unvanlarla çalışmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda okullarda ya da RAM'larda psikolojik danışman olarak çalışanların MİKEDÖ toplam puanlarının ve FS, KİÖ, İYEYO ve YKOT olmak üzere dört alt boyutundaki puanlarının araştırma görevlisi olarak çalışan ve diğer kurumlarda farklı unvanlarla çalışanlardan daha yüksek olması çarpıcı bir bulgudur. Bu durum okul sistemlerinde ve RAM'larda çalışanların PDR hizmetlerini daha yoğun olarak sunmaları, uygulamaya daha fazla yer vermek durumunda olmaları ile açıklanabilir. Bu psikolojik danışmanlar, lisansüstü eğitimlerine devam etmelerinin yanı sıra bu dört alt boyutla ilgili özelliklerini gösterebilmek için daha fazla olanağa sahip olabilirler. Üniversitelerde araştırma görevlisi olarak çalışan psikolojik danışmanlar, eğitimlerine devam ederken bölümlerindeki kuramsal ve uygulamalı dersler verme ile ilişkili etkinliklerle bulunmaları nedeniyle MİKE'lerini gösterebilecekleri doğrudan sunulan PDR hizmetleri için daha az fırsat buluyor olabilirler. Farklı kurumlarda farklı unvanlarla çalışan psikolojik danışmanlar da MİKE'lerini gösterebilecekleri hizmetleri daha az veriyor olabilirler.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada psikolojik danışmanların psikolojik sağlıklarının MİKE'lerini yordadığı ve özel iyi oluşlarının da bu yordamada aracı rol oynadığı, cinsiyetlerine göre MİKE'lerinin değişmediğı, eğitim düzeylerine göre sadece YKOT boyutunda fark olduğu ve çalıştıkları kurum ve unvana göre dört farklı boyutta farklılık gösterdikleri bulunmuştur.

Psikolojik danışma öğrencilerinin MİKE konusunda sorun yaşamaları halinde CACREP (2016) ve ACA etik kuralları (2014) psikolojik danışman eğitimcilerinin iyileştirme için bazı müdahaleler yapmaları gerektiğini savunmaktadır. Daha başvuru aşamasında iken öğrencilerin MİKE'lerinin, psikolojik danışma eğitimcileri tarafından değerlendirilmesi önerilmektedir (Freeman ve ark., 2019). Çalışmalar psikolojik sağlamlığın da (Örn., Everly vd., 2010), iyi oluşun da (Örn., Witmer ve Young, 1996) eğitimle geliştirilebilir olduğunu göstermektedir. Öte yandan Tiwari, Saraff ve Nair (2020) psikolojik danışmanların iyi oluşlarının önemi ve gerekliliğı bilinse de göz ardı edildiğini düşünmektedirler. Psikolojik danışman eğitimi sırasında alanla ilgili

kuramsal bilgilerin verilmesi ve uygulanması daha öncelikli olarak ele alındığı için adayların bu özelliklerinin geliştirilmesi geri planda kalmaktadır. Bu durumda psikolojik danışma eğitimi verilirken adayların psikolojik sağlamlıklarının ve öznel iyi oluşlarının geliştirilmesine yönelik planlı çalışmalar, farklı uygulamalar yapılabilir. Böylece psikolojik danışmanların MİKE'lerinin daha da artırılması sağlanabilir. Sadece lisansüstü eğitim sırasında değil lisans düzeyinde öğrenci alımı sırasında da adayların ego sağlamlıklarının ve iyi oluşlarının sınanması daha etkili psikolojik danışman yetiştirmek için anlamlı olabilir.

Alanda ve özellikle okul ve RAM'larda uygulamacı olarak çalışanların MİKE'lerinin daha iyi durumda olması, aktif olarak bu hizmetlerin verilmesinin ve uygulama içinde olmanın etkisine ve MİKE'lerini gösterebilecekleri daha fazla olanağa sahip olduklarına işaret ediyor olabilir. Türkiye'de PDR eğitimi sırasında uygulama derslerinin artırılmasına duyulan gereksinim, lisans öğrencileriyle (Aladağ, 2013; Korkut-Owen vd., 2013, Korkut-Owen ve Tuzgöl Dost, 2020b; Tuzgöl Dost ve Keklik, 2012) ve lisansüstü öğrenim öğrencileriyle (Avcı, Poyrazlı ve Gençoğlu, 2020) yapılan çalışmalarda da ortaya konmuştur. Psikolojik danışman eğitiminde uygulamalı derslerin artırılması, var olan kuramsal derslere uygulamalı boyutların eklenmesi, gerçek çalışma ortamlarında uygulama yapmayı sağlayacak staj olanaklarının sağlanması gibi önlemler alınabilir. Miller ve meslektaşlarının (2020) vurguladığı gibi MİKE'ler psikolojik danışmanların profesyonel yeterliliğinin ön koşuludur. Dolayısıyla hem lisans hem de lisansüstü düzeyinde eğitim alanların ve mezun olanların MİKE'lerini yordayan değişkenlerin bulunmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. YBu nedenle MİKE'yi yordayabilecek başka değişkenlerle yordama çalışmaları yapılabilir. Bunun yanında ileriki araştırmalarda lisans ve lisansüstü öğrencilerin MİKE'leri karşılaştırılabilir ve böylece eğitimle MİKE'lerinde ne kadar artış olduğuna yönelik bir fikir edinilebilir. Psikolojik sağlamlık ve öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olması sadece yardım alan için değil aynı zamanda da yardım veren açısından da gerekli olması (Lawson ve Meyers, 2011) nedeniyle lisans ve lisansüstü öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarını ve öznel iyi oluşlarını geliştirmeye yönelik psiko eğitim programları düzenlenerek bu eğitimlerin katılımcıların MİKE'leri üzerindeki etkisi daha kontrollü biçimde araştırılabilir.

Her araştırma gibi lisansüstü öğrencilerin MİKE'lerini inceleyen bu çalışmanın güçlü yönleri olduğu gibi bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıklardan ilki erkek katılımcı sayısının kadın katılımcılara göre az sayıda olmasıdır. Öte yandan alanda lisansüstü eğitim alan kadın ve erkek psikolojik danışmanların oranlarına bakıldığında bu sayı şaşırtıcı da değildir. Kişisel bilgi formunda çalışma deneyimleriyle ilgili soruda şu an çalışmadığını söyleyen katılımcıların yaklaşık üçte bir oranında olması soruların daha ayrıntılı sorulabileceğini düşündürmektedir. Katılımcılara, şu anki çalışma durumunun yanı sıra çalışma deneyimlerinin sorulmaması bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu çalışmada psikolojik danışmanların MİKE'leri ölçekten elde edilen puanlar doğrultusunda ele alınmıştır. Bu bağlamda ileriki araştırmalarda psiko-

lojik danışmanların mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerini etkileyen unsurlar nitel araştırma yöntemleriyle incelenebilir. Öte yandan çalışmanın bazı yanlarıyla güçlü olduğu düşünülmektedir. MİKE'ler konusu Türkiye için yeni bir kavram olduğu için bu konuda yapılan araştırmalar henüz başlamıştır. Özellikle lisansüstü düzeyde eğitim gören psikolojik danışmanlarla yapılan çalışmalar da son derece sınırlıdır. Bu araştırmanın bu yanıyla yeni olduğu ve alana katkı getirebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- ABU-BAKAR, A. Y., ve İfdil, I. (2020). The psychological well-being and self-compassion on Malaysian teachers of counseling and guidance. *Acta Counseling and Humanities*, 1(1), 63–65. <https://doi.org/10.46637/ach.v1i1.12>
- ALADAĞ, M. (2013). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programlarında psikolojik danışma uygulaması öncesinde psikolojik danışma becerileri eğitimi: Betimsel bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 55-79.
- AMERİCAN Counseling Association. (2014). ACA code of ethics. Alexandria, VA: Author.
- AVCI, D., Poyrazlı, Ş. ve Gençoğlu, C. (2020). Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik (pdr) lisansüstü eğitimine ilişkin bir değerlendirme: PDR lisansüstü öğrencilerinin görüşleri, *Milli Eğitim Dergisi*, 49(228), 175-213. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.756760>
- BAJAJ, B., ve Pande, N. (2016). Mediating role of resilience in the impact of mindfulness on life satisfaction and affect as indices of subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 93, 63–67. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.09.005>
- BARRİO-MİNTON, C. A., Gibson, D. M., ve Wachter Morris, C. A. (Eds) (2016). *Evaluating student learning outcomes in counselor education*. American Counseling Association.
- BİSWAS-DİENER, R., Kashdan, T. B., ve King, L. A. (2009). Two traditions of happiness research, not two distinct types of happiness. *The Journal of Positive Psychology*, 4(3), 208–211. <https://doi.org/10.1080/17439760902844400>
- BLOCK, J., ve Kremen, A. M. (1996). IQ and ego-resiliency: Conceptual and empirical connections and separateness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 349–361. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.2.349>
- BROOKS, R., ve Goldstein, S. (2003). *Nurturing resilience in our children: Answers to the most important parenting questions*. McGraw-Hill.
- BROWN-RİCE, K., ve Furr, S. (2016) Counselor educators and students with problems of professional competence: A survey and discussion, *Professional Counselor*, 6(2), 134-146. <https://doi.org/10.15241/KBR.6.2.134>

- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (21. Baskı). Pegem Akademi Yayınları.
- CHANCE, K. (2012). *An exploration of counsellors' perspectives on factors that influence their well-being and resilience*. (Unpublished master's thesis). University of Chester, United Kingdom
- CHEN, C. (2016). The role of resilience and coping styles in subjective well-being among Chinese university students *Asia-Pacific Education Researcher*, 25(3), 377-387. <https://doi.org/10.1007/s40299-016-0274-5>
- CHOW, K.M., Tang, W.K.F., Chan, W.H.C., Sit, W.H.J., Choi, K.C., ve Chan, S. (2018). Resilience and well-being of university nursing students in Hong Kong: A cross-sectional study, *BMC Medical Education*, 18(13), <https://doi.org/10.1186/s12909-018-1119-0>.
- CHRISTENSEN, J. K., Dickerman, C. A., ve Dorn-Medeiros, C. (2018). Building a consensus of the professional dispositions of counseling students. *Journal of Counselor Preparation and Supervision*, 11(1). Manuscript 1265. <https://digitalcommons.sacredheart.edu/jcps/vol11/iss1/2>
- CLİNTON, J. (2008). Resilience and recovery. *International Journal of Children's Spirituality*, 13(3), 213-222. <https://doi.org/10.1080/13644360802236474>
- COUNCIL for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs. (2015). Professional dispositions. <http://www.cacrep.org/glossary/professional-dispositions>
- COUNCIL for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs. (2016). 2016 CACREP standards. <http://www.cacrep.org/for-programs/2016-cacrep-standards/>
- COUNCIL for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs. (2021). Evaluation of the program. <https://www.cacrep.org/section-4-evaluation-in-the-program/>
- DAVİSON, M. L., Jew, G. B., ve Davenport, E. J. (2014). Patterns of SAT scores, choice of STEM major, and gender, *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47(2), 118-126. <https://doi.org/10.1177/0748175614522269>
- DİENER, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- ELEY, D.S., Leung, J., Hong, B.A., Cloninger, K.M., ve Cloninger, C.R. (2016). Identifying the dominant personality profiles in medical students: Implications for their well-being and resilience. *PLoS ONE*, 11(8). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0160028>
- EVERLY, G.S., Jr., Smith, K., ve Lating, J. (2010). Rationale for cognitively based resilience and psychological first aid (PFA) training: A structural modeling analysis. *International Journal of Emergency Mental Health*, 11(4), 249-262. PMID: 20524509.
- EWANS, M. (2010). Men largely MIA from counseling, *Counseling Today*, <https://ct.counseling.org/2010/08/men-largely-mia-from-counseling>

- FREEMAN, B.J., Garner, C.M., Scherer, R., ve Trachok, K. (2019). Discovering expert perspectives on dispositions and remediation: A qualitative study. *Counselor Education & Supervision*, 58, 209-224. <https://doi.org/10.1002/ceas.12151>
- GARNER, C. M., Freeman, B. J., ve Lee, L. (2016). Assessment of student dispositions: The development and psychometric properties of the Professional Disposition Competence Assessment (PDCA). *VISTAS Online*, 1-14. https://www.counseling.org/knowledge-center/vistas/by-subject2/vistas-assessment/docs/default-source/vistas/article_5235f227f16116603abcacff0000bee5e7
- GLANTZ, S.A., Slinker, B.K., ve Neiland, T.B. (2016). *Primer of applied regression and analysis of variance*. (3rd edition), McGraw-Hill Education.
- HANDON, E., ve Taylor, C. (2015). *The differential impact of CACREP accreditation in developing counselor resilience*. [Oral presentation] North Carolina Counseling Association Conference. Greensboro, NC.
- HARRISON, R. L., ve Westwood, M. J. (2009). Preventing vicarious traumatization of mental health therapists: Identifying protective practices. *Psychotherapy Theory, Research, Practice, Training*, 46(2), 203-219. <https://doi.org/10.1037/a0016081>.
- HONE, L. C., Jarden, A., Schofield, G. M., ve Duncan, S. (2014). Measuring flourishing: The impact of operational definitions on the prevalence of high levels of wellbeing. *International Journal of Wellbeing*, 4, 62-90. <https://doi.org/10.5502/ijw.v4i1.4>
- HOU, J.M., ve Skovholt, T. M. (2020). Characteristics of highly resilient therapists. *Journal of Counseling Psychology*, 67(3), 386-400. <https://doi.org/10.1037/cou0000401>
- HU, T., Zhang, D., ve Wang, J. (2015). A meta-analysis of the trait resilience and mental health. *Personality and Individual Differences*, 76, 18-27. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.039>
- İKİZ, F. E., ve Asıcı, E. (2017). The relationship between individual innovativeness and psychological well-being: The example of Turkish counselor trainees. *International Journal of Progressive Education*, 13(1), 52-63. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1131950>
- JENNINGS, L., ve Skovholt, T. M. (1999). The cognitive, emotional, and relational characteristics of master therapists. *Journal of Counseling Psychology*, 46(1), 3-11. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.46.1.3>
- KARAIMAK, Ö. (2007a). *Investigation of personal qualities contributing to psychological resilience among earthquake survivors: A model testing study*. Unpublished Doctorate Dissertation. Middle East Technical University, Ankara.
- KARAIMAK, Ö. (2007b). *Connor-Davidson Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliği: Travma örnekleminde doğrulayıcı faktör analizi*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Kitapçığı.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (15. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- KARDAŞ, F., ve Yalçın, İ. (2021). The broaden-and-built theory of gratitude: Testing a model of well-being and resilience on Turkish college students. *Participatory Educational Research*, 8(1), 141-159. <https://doi.org/10.17275/per.21.8.8.1>
- KLOHNEN, E. C. (1996). Conceptual analysis and measurement of the construct of ego-resiliency. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(5), 1067–1079. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.5.1067>
- KORKUT-OWEN, F. (2021). Büyük beşli modeli ve psikolojik danışman adaylarının mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 80-99.
- KORKUT-OWEN, F., ve Tuzgöl Dost, M. (2020a). Psikolojik danışman adaylarının mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 83-110 <https://doi.org/10.21764/maeuefd.620671>
- KORKUT-OWEN, F., ve Tuzgöl Dost, M. (2020b). Psikolojik danışman adaylarına göre etkili psikolojik danışmanın özellikleri ve psikolojik danışman eğitiminin etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 259-274 . <https://dergipark.org.tr/pub/ibad/issue/53796/728147>
- KORKUT-OWEN, F., Acar, T., Haskan-Avcı, Ö., ve Kızıldağ, S. (2013). Psikolojik danışma ve rehberlik programlarının mezunlar tarafından değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 354–372.
- KORKUT-OWEN, F., Tuzgöl Dost, M., ve Bugay-Sökmez, A. (2018). Psikolojik danışman eğitiminde mesleğe ilişkin (profesyonel) kişisel eğilimi değerlendirme: Ölçek geliştirme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(49), 173-191.
- LANDON, T.J., Sabella, S.A., McKnight-Lizotte, M. ve Bernacchio, C. (2021). Rehabilitation counselor supervisors' perceptions of counselor professional dispositions for rural service Delivery *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 64(3) 145–157. <https://doi.org/10.1177/0034355220940794>
- LAWSON, G., ve Myers, J. E. (2011). Wellness, Professional quality of life, and career-sustaining behaviors: What keeps us well? *Journal of Counseling & Development*, 89(1), 163-171. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2011.tb00074.x>
- LUTHAR, S. S., Cicchetti, D., ve Becker, B. (2000). The construct of resilience: a critical evaluation and guidelines for future work. *Child development*, 71(3), 543–562. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>
- MAK, W.W.S., Gg, I.S.W., ve Wong, C.C.Y. (2011). Resilience: Enhancing well-being through the positive cognitive triad, *Journal of Counseling Psychology*, 58(4), 610 – 617. <https://doi.org/10.1037/a0025195>.
- MALKOÇ, A., ve Yalçın, İ. (2015). Üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık, sosyal destek, başa çıkma ve iyi-oluş arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 35-43.

- MARKSTROM, C.A., ve Marshall, S. K. (2007). The psychosocial inventory of ego strengths: Examination of theory and psychometric properties, *Journal of Adolescence*, 30(1), 63–79. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.11.003>
- MAYORDOMO, T., Viguer, P., Sales, A., Satorres, E., ve Meléndez, J. C. (2016). Resilience and coping as predictors of well-being in adults. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 150(7), 809–821. <https://doi.org/10.1080/00223980.2016.1203276>
- MCDONNELL, S., ve Semkovska, M. (2020). Resilience as mediator between extraversion, neuroticism, and depressive symptoms in university students. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*, 4(1), 26–40. <https://journalppw.com/index.php/JPPW/article/view/164>
- MCKEE, M. (2010). Personal development: A part of the counselor education experience, *The Association for Counselor Education & Supervision, S P E C T R U M*, 7(3), 11-14
- MEHTA, M.H., Grover, R.L., DiDonato, T.E., ve Kirkhart, M.W.(2019). Examining the positive cognitive triad: A link between resilience and well-being. *Psychological Reports*, 122(3),776-788. <https://doi.org/10.1177/0033294118773722>.
- MILLER, S.M., Larwin, K.H., Kautzman-East, M., Williams, J.L., Evans,WJ, Williams, D.D. ... Miller, K.L. (2020). A proposed definition and structure of counselor dispositions, *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 53(2), 117-130, <https://doi.org/10.1080/07481756.2019.1640618>
- PIDGEON, A. M., ve Keye, M. (2014). Relationship between resilience, mindfulness, and psychological well-being in university students. *International Journal of Liberal Arts and Social Science*, 2(5), 27-32. http://www.ijlass.org/data/frontimages/gallery/Vol_2_No_5/3.pdf
- ROACH, L. F., ve Young, M. E. (2007). Do counselor education programs promote wellness in their students? *Counselor Education and Supervision*, 47(1), 29–45. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6978.2007.tb00036.x>
- RYBAK, C. (2013). Nurturing positive mental health: Mindfulness for wellbeing in counseling. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 35(2), 110–119. <https://doi.org/10.1007/s10447-012-9171-7>
- RYFF, C. D., ve Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719–727. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>
- SABELLA, S. A., Landon, T. J., McKnight-Lizotte, M., ve Bernacchio, C. P. (2020). How do supervisors assess and develop professional dispositions among counselors in vocational rehabilitation agencies? A qualitative inquiry. *The Clinical Supervisor*, 39(1), 106–127. <https://doi.org/10.1080/07325223.2020.1729919>

- SABOURİPOUR, F., Roslan, S., Ghiami, Z., ve Memon, M.A. (2021). Mediating role of self-efficacy in the relationship between optimism, psychological well-being, and resilience among Iranian students. *Frontiers in Psychology*, 12:675645. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.675645>
- SAGONE, E., ve De Caroli, M. E. (2014). Relationships between psychological well-being and resilience in middle and late adolescents. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 141, 881–887. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.05.154>
- SCHUERMANN, H., Avent Harris, J. R., ve Lloyd-Hazlett, J. (2018). Academic role and perceptions of gatekeeping in counselor education. *Counselor Education and Supervision*, 57(1), 51–65. <https://doi.org/10.1002/ceas.12093>
- SEVERİENS, S., ve ten Dam, G. (2012). Leaving college: A gender comparison in male and female dominated programs, *Research in High Education*, 53, 453–470.
- SKOVHOLT, T. M. (2012). *Becoming a therapist: On the path to mastery*. Wiley & Sons.
- SMİTH, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., ve Bernard, J. (2008). The Brief Resilience Scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(3), 194–200. <https://doi.org/10.1080/10705500802222972>
- SMİTH, K. (2014). Gatekeepers for the profession. *Counseling Today: A Publication of the American Counseling Association*. <http://ct.counseling.org/2014/02/gatekeepers-for-the-profession/>
- SPURGEON, S., Gibbons, M., ve Cochran, J. (2012). Creating personal dispositions for a professional counseling program. *Counseling and Values*, 57(4), 96-108. <https://doi.org/10.1002/j.2161-007X.2012.00011.x>
- SWANK, J.M., Lambie, G.W., ve Witta, E.L. (2012). An exploratory investigation of the counseling competencies scale: A measure of counseling skills, dispositions, and behaviors, *Counselor Education and Supervision*, 51(3), 189-206. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6978.2012.00014.x>
- TİWARİ, A., Saraff, S., ve Nair, P.R. (2020). Impact of emotional labor on burnout and subjective well being of female counselors and female teachers, *Journal of Psychosocial Research*, 15(2), 1-10. <https://doi.org/10.3238>
- TOMYN, A. J., ve Weinberg, M. K. (2018). Resilience and subjective wellbeing: A psychometric evaluation in young Australian adults, *Australian psychologist*, 53(1), 68-76. <https://doi.org/10.1111/ap.12251>
- TUSAİE, K., ve Dyer, J. (2004). Resilience: a historical review of the construct. *Holistic Nursing Practice*, 18(1), 3-8; <https://doi.org/10.1097/00004650-200401000-00002>.

Psikolojik Sağlamlık ile Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimler Arasındaki İlişki ÖZnel İyi Oluşun...

- TUZGÖL DOST, M. (2005a). Ruh sağlığı ve öznel öznel iyi oluş. *Eurasian Journal of Educational Research*, 20, 223-231. <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TIRBeU1ETXo>
- TUZGÖL DOST, M. (2005b). Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik güvenirlilik çalışması. *Türk PDR Dergisi*, 3(23), 103-111 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21444/229649>
- TUZGÖL DOST, M. ve Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 389-407. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maeuefd/issue/19396/206064>
- VOON, S.P., Lau, P.L., Leong, K.E., ve Jaafar, J.L.. (2021) Self-compassion and psychological well-being among Malaysian counselors: The mediating role of resilience. *Asia-Pacific Education Researcher*, 1-14. <https://doi.org/10.1007/s40299-021-00590-w>
- WATERMAN, A. S., Schwartz, S. J., ve Conti, R. (2008). The implications of two conceptions of happiness (hedonic enjoyment and eudaimonia) for the understanding of intrinsic motivation. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 9(1), 41–79. <https://doi.org/10.1007/s10902-006-9020-7>
- WEAVER, K. M. (2000). *The use of the California Psychological Inventory in identifying personal characteristics of effective beginning counselors*. Unpublished doctoral dissertation, University of Ohio.
- WİTMER, M. J., ve Young, M. E. (1996) Preventing counselor impairment: A wellness approach. *Journal of Humanistic Counseling, Education & Development*, 34(3), 141-156.
- WOLF, C. P., Thompson, I. A., ve Smith-Adcock, S. (2012). Wellness in counselor preparation: Promoting individual well-being. *Journal of Individual Psychology*, 68(2), 164–181. https://nsuworks.nova.edu/cps_facarticles/849
- YILDIRIM, M., ve Arslan, G. (2020). Exploring the associations between resilience, dispositional hope, preventive behaviours, subjective well-being, and psychological health among adults during early stage of COVID-19. *Current Psychology*, 14, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01177-2>
- ZUBAİR, A., Kamal, A. ve Ertemeva, V. (2018). Mindfulness and resilience as predictors of subjective well-being among university students: A cross cultural perspective. *Journal of Behavioural Sciences*, 28(2). http://pu.edu.pk/images/journal/doap/PDF-FILES/01_v28_2_18.pdf